

Izhaja 15. vsacega
mesca navadno na $\frac{1}{2}$ poli.

UMENTI

Velja s pašnino vred
en goldinar za celo leto.

GOSPODAR

MESEČNIK

za

kmetijstvo, obrtnijstvo

in druge

Polje, vinograd,
Gora, morje,
Ruda, kupčija
Tebe redi.

VODN.

Lemež klepe —
Klepiem ne —
S kruhom za dušo
Pot moj in bog

deželne zadeve, ter za izobraževanje ljudstva sploh.

Izdaja ga c. k. kmetijska družba goriska.

Naznanilo.

Na vrtu in v brajdi kmetijske družbe (t. j. v koltarci) bodo
v kratkem nekatere posebne dela opravljal, in vsakemu, ki se
koli poduka želi, v njegovem jeziku razlagale. Delalo se bo
lon in družih bučastih rastlin, okoli čebel, trt itd, in sicer
27., 28., 30. tega, 1., 2., 4., 5., prihodnjega mesca, vsaki
6. do 7. ure zvečer.

Ravnateljstvo veta
c. k. kmet. družbe
Pavletti.

Ustna obravnava

glarne seje c. k. kmetijske družbe goriske 30. maja 1864 v Gorici.

Pričujoči:

Pl. gosp. Fridon bar Kübeck, namestu. svetov. kot pooblastenec
c. kr. Namestnika tržaškega, Protektorja družbinega. — Pl. gosp.
družbe. — Potem

Pooblastenci teh - le kmetijskih družb:

Gosp. Konstantin dr. Cumano, poslanec vrtnarijske družbe v Trzinu
Karol Vigili vitez Rupnik, namestovavec družbe zoper trpinčenjo živali

gosp. *Hektor vit. Ritter*, namestov. kmetijske družbe laške v Vidmu; gospod *Jož. Koller* poobl. c. k. kmetijske družbe krajske; g. *Jernej Radica* poobl. kmetijskih družb štajarske in hrovaške; gosp. *Frid. Dellabona* namestov. c. k. kmetijske družbe tiroljske. Cc. kk. kmet. družbe dunajsko, lvovsko, novojičinsko je zastopal naš predsednik gosp. *Aleks. žl. Claricini* in linško gosp. tajnik *Frid. Parkar*.

Izmed podružnic naših so bile poslale svoje načelnike te-le: Tržaška gosp. viteza dr. *Lorenzutti-a*; gradiška gosp. *Jož. F. Del Torre-ta*; kampolonska g. *Ant. dr. Savorgnani-ta*; komenska duh. gosp. *Val. Dolijaka*.

Razun teh je bilo še 15 družih udov km. družbe pričujočih. — Tajnik: gosp. *Frid. Parkar*.

Potem ko so bile navadne formalnosti (šege pri takih sejah) opravljene, je govoril in dokazoval predsednik *žl. Claricini* poprej sploh, kako je potrebno, da se domače kmetijstvo podpira, potem pa se je lotil razlagati, da nar veči zlo ali nadloga, ki nam tare kmetijstvo, ni pomanjkanje denarja, niso davki, ni toča ali kakoršna bodi uima, ampak nekaj družega, namreč: *razkosljanje zemljišč*. Potegaval se je torej z uneto besedo za *zlaganje* (združevanje) in *okroževanje zemljišč* po primernih zamenjavah. — Na to se prebere *dopis deželnega odbora*, s katerim se naznanja, da je bil sklep deželn. zbora zastran *kmetijske šole*, ki se ima napraviti, na Dunaji dokončno in zatrdno pohvaljen. Rečeno je nadalje v deželno-odbornem pismu, da naj izbere kmetijska družba izsred sebe troje mož, da se vdeležijo pomenkovanj zastran učbenega načrta in sploh vsega, česar je treba, da se šola s prihodnjim novembrom (o vseh Svetih) začne.

(*Dalje prihodnj.*)

Mrvice iz kmetijske kemije.

Vvod.

V nekem, še precej rodovitnem kraji na Goriškem je čedna vas ***. Vsi sosedje skorej so kmetje; čevljarjev (šoštjarjev) in krojačev (žnidarjev) imajo le toliko v vasi, da jih ni treba hoditi drugam iskat, kedar jih kdo potrebuje. Tudi kovača, in sicer prav dobrega, imajo doma; dela mu nikdar ne manjka. Samo tkalec nimajo več, kar je rajnki Tonče umrl, morda se za to obrtnost (antverh) zato nihče ne ponuja in v vas ne sili, ker že več let ne lanú ne konopelj ne sejejo in tudi ovac le po malem redijo, torej bi se bilo tkavcu bati, da bi zadosli dela ne imel. Nadalje omenim, da imajo tudi pridnega kolarja; vse drugo je — kmet. Med kmeti pa je ta razloček, da nekteri so sami svoji, t. j. kar imajo je njih lastina, nekteri pa imajo pol svojega pol gospojskega, ali pa več gospojskega ko svojega, in teh je več-ako se ne motimo, dvakrat ali trikrat toliko ko unih. Da se tudi ubozih ne manjka, si že lahko vsakteri sam misli. Naše vaščane so imele sosedne vasi že nekđaj za umne (zbrihtane), najdene, poštene ljudi, dasiravno ni bil morebiti ta ali uni tega dobrega imena

popolnoma vreden. Poprejšnim, starišim gospodarjem (sicer, kakor smo rekli sploh prav poštenim) bi se bilo morda lahko to očitalo, da so se v kmetijstvu preveč starega kopita držali, češ, da saj gre, in da, hvala Bogu, pomanjkanja tudi ne trpijo, ne oni, ne njih družine. Zatorej so zahajali, pa ne vsi, Bog tega ne daš, skorej vsaki večer; v Jožkovo krčmo (oštarijo). Pijanega, trdi krčmar, da ni še nikoli nobenega vidil, le veseli, židane volje so bili, „komunske“ reči so kaj živo pretresali, nekteri so vedili tudi od zgodeb po svetu kaj povedati, in ko so bili s tacimi in enacimi rečmi pri kraji, so pomignili očetu krčmarju, da naj seže na polico - po karte. Takšna je bila sploh navada vseh „boljših“ gospodarjev. - Ta navada ali razvada, ni spadala ravno, ako nočemo preojstri sodniki biti, v vrsto glavnih grehov, pa tudi med čednosti je ne moremo staviti, in to tem manj, ker je šlo doma med tem marsikaj navskriž. Gospodinja, ki je doma gospodinjala in gospodarila, je imela le dve oči in ni mogla povsod biti, in hlapci so delali, kar so hoteli. Sicer pa ne, da bi bile gospodarstva zavoljo tega ravno vidoma pod zlo šle. Takrat so bili še dobri časi, dobre letine, zakupšine (fita) in davkov (frankov) se je le malo plačavalo. Od krompirjeve in trtne bolezni se ni nikomur sanjalo v tistih časih. Galete je bilo na cente, trde ko orehi. Na gospodarjevo nemarnost ali neskrbnost se ni tedaj tako oestro gledalo takrat, in tudi proti stari navadi pri kmetijstvu ni bilo kaj ugovarjati, saj so res vsega čez potrebo pridelovali.

Ali, kakor se s časom vse spreminja, tako tudi stan in okolnosti naših „poštenih“ gospodarjev, še bolj pa njih sinov in naslednikov - mlajših gospodarjev. „Fiti“ so porasli, nadloga za nadlogo zadevala kmetovavce; slabe letine, draginja, veliki davki, z eno besedo, ni šlo več, da bi bili otroci delali, kakor so bili očetje vajeni delati; časi so bili drugi. In res - to bodi starim na hvalo rečeno - mladino so bili dobro zredili. Lahkobno, neskrbno, veselo življenje je, malo da ne, zginilo iz vasi, ko so stari pomrli, ali gospodarstvo mlajšim izročili. Mladi gospodarji so bili prisiljeni premišljevati, kako bi se dalo kaj zboljšati pri kmetijstvu. V krčmi ni bilo zdaj več tako živo in veselo, ko nekdaj. Sinovi poprejšnih navadnih Jožkovih gostov so ostajali raji doma in preudarjali, kako bi svoje poljske in druge opravila loži in boljši opravljali. Ta sprememba v življenji mlajšega rodu je pa tudi že v malo letih svoj sad prinašala. Očitno je bilo, da nad njih njivami oko božje čuje.

Ne le za domače potrebe, temuč tudi za prodaj je bilo pridelkov zadosti, fit in davki jim niso težav prizadevali, opomogli so se sploh prav lepó. Na dalje so imeli tudi še ta dobiček, da jih je poljedelstvo zmiraj bolj veselilo, ker so vidili svoj prid in trud obilno poplačan. Umni možje, kakor so bili, so prišli tudi večkrat zvečer skupin in so se pogovarjali o tem ali unem opravilu, tej in uni prikazni pri kmetijstvu in njenih vzrokih. Tako so se vzajemno (eden drugemu) podučevali v rečeh, ki so jih potem v svoj prid obračali. Potem ko so bili enkrat tako začeli, so se brž prepričali, da kmet, naj zna in zastopi in opravlja svoje opravila, kakor koli, se lahko še marsikaj uči. Spoznali so, kako koristno (nucno) da mu je, ako si kakošenkrate v bukvah dobrega svéta in poduka poišče. (Mladi gospodarji znajo namreč že sploh brati, ker imajo že kakih 20 ali 25 let šolo v vasi). Slišali so tudi od kmetijskih družb nekaj praviti, in da je tudi v Gorici taka družba; nekteri so si dali celó vpisati za ude, in prejemajo vse spise, ki jih ona izdaja. Po branji teh družbinih spisov so tudi marsikako podučno zrno dobili.

(Dalje prih.)

RAZNE REČI.

Nekaj občinam (komunom) v poduk.

Kar ljudi na svetu miče in veseli, je zeló različno. Razne so torej njih misli in djanja, razne njih navade in opravila; vsaka glava svojo pamet. V nekterih rečeh pa mislijo in delajo vsi enako; vsi se celó nehotó zedinjajo. Ena izmed teh reči je tista, pri kateri, kakor nemški prigovor pravi, dobrovoljnost neha, to je, denar. Kjer gre za denar ali za „moje in tvoje“, za dobiček ali zgubo, je brž vsakteri po koncu. Vse v človeškem življenji — domačem in javnem (komunskem ali državnem) — se vrti večidel okoli cvenka; on je duša človeških opravil. Ni ga človeka, sicer še tako nemarnega, zanikernega, da bi se brž ne oglasil, ko sliši besedi: „plačati“ — „potegniti“ — Tù je vsaki prostak tudi brez šole modrijan; teče mu jezik, kakor dohtarju; samo da vselej prave ne zadene. Kar velja o denarjih sploh in kakoršnih koli plačavanjih, velja zlasti o davkih in tistih plačilih, ki se za javne namene (za komun, ali za cesarja) odrajtujejo. Tù vam je kričanja kakošenkrate in zabavljanja (šimpfanja), da je strah. Zun ubošva je tega večidel nevednost kriva, nevednost v občinskih in sploh javnih zadevah. Torej ne bo morda nepotrebno, ako „Umni Gospodar“ kakošenkrate tudi o občinskih, deželnih, ali državnih zadevah v poduk kaj pove.

Nekaj tacega ima že danes pripravljenega, in sicer nekaj zastran povračanja stroškov domačim in ptujim bolnišnicam (špitalom) za ozdravljanje bolnikov. Računski sklep deželnega zaloga (Landesfond) goriškega za l. 1863 kaže, da je za preskrbljenje bolnikov iz Goriškega po

raznih bolnišnicah (v Gorici, Trstu, in katerih koli družih mestih) v imenovanem letu vseh skupaj plačanih bilo 37.967 gold. 87 $\frac{1}{2}$ soldov. Povrnjenih je bilo deželnemu zalogu iz lastnega premoženja bolnikov ali njih zlahte, samih 219 gold. 67 s. Vseh ostalih 37.748 gold. in 20 s. je morala plačati dežela in sicer iz prikladov k davkom (Steuerzuschläge). — Stroški te baže so po zgorej omenjeni rajtengi veliki, in nar težji breme, kar jih je deželi naloženih. Čudno je, da povračila, ki od bolnikov samih ali njih rodovine dohajajo, tako malo znašajo! Veste pa od kod to izvira? Odtod, ker imajo županije navado, vsakemu bolniku, tudi kjer ni silne potrebe, brž spričevalo (atestat) ubožnosti narediti. Taki župani ne pomislijo, da s tem prav za prav samè sebe in vso deželo tepejo, ker namreč breme z bolnikovih ramen snamejo, pa ga celi deželi naložijo. Da bi se deželi to breme zljajšalo, je naš deželni zbor že lani sklenil, da naj bi se ti stroški za bolnike ne plačavali več zatrdno (definitivno) iz deželnega zaloga, ampak občinam, kamor bolniki spadajo, nakladali. Presvetli cesar so ta zborov sklep tudi potrdili in zaukazali, da vse take stroške imajo od 1. novembra 1863 naprej občine same plačavati, in sicer na podlagi ugotovil (likvidacij), ki jim jih bo deželno računarstvo (v Gorici) pošljalo.

Po tem takem zdaj deželni zalog te stroške bolnišnicam, v katerih so bili naši goriski bolniki preskrbljeni, le predplačuje (antecipuje), in jih potem tako, kakor smo rekli, od dotičnih občin potirja.

Znal bi pa morda kdo reči: No, zdaj imamo pa že zopet nov davek. Nikar se ne bojte; to ni nov davek, ampak le drugačno plačavanje starega davka. Že preudarek deželnega zaloga za l. 1865 kaže, da se bo tistih prikladov ali poviskov, kateri so za leto 1863 22 $\frac{1}{2}$ s. na vsaki gold. navadnih (direktnih) davkov znašali, samo 17 $\frac{1}{2}$ od goldinarja plačavalo. Kar se tega leta, 1864, tiče, se niso dali ti prikladi tako znižati, ker bi bilo sicer deželnemu zalogu nemogoče, omenjene stroške raznim bolnišnicam predplačavati.

Občine, ki bodo imele za naprej to plačavanje same v rokah, si bodo gotovo prizadevale, kolikor bo le mogoče, takih stroškov od tistih oseb (person), ktere so bile v kako bolnišnico sprejete, ali od njih rodovine, iztirjati. To jim bo moralo tem več na skrbi biti, ker imajo dolžnost, občinske (komunske) bremena, kolikor se da, zljajšavati.

Cerkvene in duhovske zadeve.

Vodja tuk. osrednj. duh. semenišča, začasni nadškofijski viši šolski ogleda prč. g. kanonik *Janez Ev. Budal* je s ces. sklepom od 27. aprila t. l. potrjen za kanonika-školestika prvostolne cerkve, ter je zdaj šolsko ogledništvo zatrdno prevzel. — Dosedanji kanonikat njegov (liberæ-collationis) je do 2. julija razpisan.

— Pri procesiji prsv. Rešnj. Telesa je bilo letos to novo, da so na postajališčih bogoslovci (seminaristi) primerne Riharjeve četveropeve kaj lepo peli. Prikupili so se bili ti vrli naši-Slovenci že enkrat poprej, ko so pri veliki maši v Vel. cerkvi peli. Vsi, kterim je za lepo, spodobno petje mar, jih ne morejo prehvaliti, in želijo, da bi so jim večkrat priložnost ponudila, z milo-krepkimi njih glasovi božjo čast povikševati. —

— Prestavljeni so: *G. Jož. Kumar* iz Mirna v briski Št. Lovrenc za administratorja; na njegovo mesto pride *g. Jan. Schmutz*, do sedaj v zač. pok. v Gorici. Vikar sovo-denjski *g. Fr. Delkin* gre v Doberdob, in doberdobski vikar *g. Luka Nagode* pride v So-

vodnje. Fajmošter in dekan tominski g. *Andr. Škočir* se je službe odpovedal ter gre v pokoj. Konkurz za Tomin je do 20. jul. razpisan. — Novomašnik (bogosl. v 4. letu) g. *Jož. Škočir* je šel h knezu Hohenlohe-tu v Devin za začasnega učenika. — Faro *št. martinško* v Brdih so podelili Nj. Eksc. g. *Št. Prinčič-u* dosed. fajm. na Bukovem. Za administr. na Bukovo gre g. *Andr. Brezovšček*, d. pom. v Cerknem.

— † Umrl je 7. t. m. ob 8 $\frac{1}{2}$ u. zjutraj daleč okrog znani 86 letni starček, neutrudljivi spovednik, g. *Pavel Celloti* (navadno Prč- Pavli imenovan), bivši direktor božjopotne cerkve na sveti Gori. Pokopali so ga (9. t. m.) v cerkvi.

— Birmavat so šli ali pojdejo Nj. Eksc. prč. nadškof v te-le kraje: V dekaniji karminski so bili: 5. 6. jun. v *Karminu* (kjer so imeli slovesno mašo), 7. v *Bracanu*, 8. v *Medeji*. V gradiški dekaniji: 12. jun. v *Fari*, 13. v *Gradišči*, 14. v *Vilevu*, 15. v *Romansu*. V nedeljo 19. jun. pojdejo v *Ločenik*, v ponedeljek v *Biljano*, popoldne v *Št. Martin*; v torek v *Kriško*, v sredo v *Št. Florjan*. — V Gorici je bilo letos birmancev okoli 400. —

— Zanimivo utegne biti častiti duhovšini to, da so prevzv. nadškof za duh. semenišče znamenit povisek založbe (dotacije) dosegli. Namesto 180 pride zdaj na vsacega vzrejanca 210 gold. a. v. Nadalje so plače, ne le gg. profesorjev, temuč tudi špiritualova in podvodjeva izločene.

Druge domače vesti.

— Kako vendar svet napreduje! Naši Št. Andrežnje (umni in pridni kmetovavci blizo Gorice), kateri že od nekđaj ne le Gorico, temuč veči del tudi Trst z zelenino preskrbujejo, so *špargeljne letos celo na Dunaj pošiljali*. Kakor v Trstu, so imeli tudi na Dunaji stalne (št. andrežke) „merkante“, ki so robo prejemali in prodajali, dokler jim niso začeli, ko je prišlo bolj toplo, domači avstrijski in ogerski spargeljui kupa podirati, da so morali odriniti.

— Med 3. evang., na Travniku, presv. Telesa dan se je *nenavadna nesreča* zgodila. Nek radoveden fantalin se je bil splazil na železno zagrajo s suličasto-spičastimi končinami (špicami) (med stebri) pred št. ignaško cerkvijo; kar naenkrat se mu spoddrsne, ter omahne in se hudo hudo *na trebuh nabode*.

— Letošnji mesec maj, ki smo ga bili-rekel bi- v kožuhu sprejeli, nam je tudi za slovo-sneg podaril. — Česar stari ljudje ne pomnijo-27. imenovanega mesca je bil *na Čavnu, nizko doli, sneg*. V Gorici smo morali še enkrat zimske suknje poiskati. Slišimo, da je na Nanosu veliko, ker že ostrizenih, kraških ovac mraza poginilo.

— 2. t. m. o poldne je bil v sakristiji tukajšne Velike cerkve *srebern kelih ukraden*. Hvala vrli naši policiji, drugi dan je tatu že v pesti imeli. Ptujec je, precej izobražen, pa prekanjen; ima neki veliko po-ali prenarjenih pisem.

— Prve dni t. m. je bil Nj. Eksc. g. namestnik baron *Kellersperg na ogledovanji* po Goriškem: v Monfalkonu, Ogleji, Cervinjanu v Komnu. V kratkem obhodi še ostale okraje.

— V saboto 4. t. m. o poldne je volilo mestno svetovavstvo v dvorani deželne hiše *novega župana*. Predsednik je bil starešina med svetovavci g. Bl. Lenassi. Ker se je že popred vedelo, in je tudi predsednik v seji naznanil, da poprejšnji župan g. Jak. grof Mels-Colloredo zavoljo bolehnosti županstva, ko bi ga tudi vnovič izvolili, ne prevzame, je bil z 19 glasovi izmed 22 svetovavec tuk. okrožne sodnije in deželni poslanec, gosp. dr. *Alojzi Visini* za župana izvoljen. Une 3 glasove je dobil dr. J. Deperis, advokat in deželni odbornik. Za 1. podžupana je bil izbrau imenovani dr. Deperis, za 2. pa zemljemerec, odbornik kmet. družbe g. Ant. Streinz. — Poprejšnji župan, grof Mels, je dal, ko je odstopil, - kar ni bilo do sedaj navadno - natisnjeno sporočilo na svetlo, ka-

ko je, namreč, proteklo 3 letá službo opravljal. V tem sporočilu nahajamo marsikaj zanimivega, in bomo iz njega v časih kaj zajemali.

— 4. t. m. se je snidlo v prvo novoimenovano *upravno (oskrbovavno) svetovarstvo tukajšne grof Thurnove zastavljavnice (mónta)*, s katero je tudi hranilnica (*spar-kasa*) združena. Po smrti prejšnjega, prvega, dosmrtnega ravnavca (direktorja) Jož. Dom. Dellabona-ta, ki ga je bil leta 1833 ustanovnik (začetnik) te naprave, grof Thurn sam postavil, gre za to, da se važna ta ustanova po potrebah sedanjega časa prenaredi in na novo uravna. V ta namen, in da bojo račune (rajtengo) pregledávali in v vseh zadevah svetovali, so izvolili Nj. Eksc. prč. nadškof, ki so po ustanovnem pismu *skrbnik-kurator* — zastavljavnice, 5 *svetovarcev*, ki so ti-le gospodje: Deželni odbornik, advok. g. dr. K. Doliak; ravnatelj deželnega računarstva g. Andr. Jeglič; ravnatelj cerkv. računarstva duh. g. Št. Kafol; kupčevavec, posestn. in mestni odbornik g. Bl. Lenassi, in c. k. okrajni adjunkt in deželni odbornik g. Andr. Winkler. Popred sta rajtengo, le enkrat v letu kuratorju predloženo, samo mestna fajmoštra pregledavala in sicer menda le z ozirom na suhe številke. V prihodnje bo drugači. Zdaj že vidimo vsaki mesec na vratih nabito prav nadrobno mesečno rajtengo, in tudi v družih ozirih se je že marsikaj popravilo; ali prava nova uredba (reorganizacija) bo še le prvo in glavno opravilo novega svetovastva. Svetovavec g. Jeglič je šel torej te dni v Ljubljano, da v ondašnji hranilnici, česar je treba, pozvé, ker mislijo tudi našo napravó, kolikor toliko, po sistemu ljubljanske uravnati. — Kar se tiče sedanjega denarnega stanu naše zastavljavnice posnamemo iz poslednjega računa samó poglavitne številke. Konec maja so stale reči tako-le: Gotovega denarja: Srebra: 10.702 : 19½ g. a. v.; v papirju 10.137 : 61 g.; na zastave (pěnje) naloženih 53.697 : 87½ g.; privatnikom izposojenih 19.742 : 38 g. Razun hiše znaša torej tačas vse zastavljavnično premoženje 94.280 : 06 g. Začasni direktor je g. Anton šl. Fabris. Prevzel je premoženje 2. aprila t. l. Komisarja o prevzetji in izročitvi sta bila gg. Jeglič in Kafol. H koncu bodi še to omenjeno, da 4 petine letnega čistega dobička so deželnoim ubozim namenjene, ena petina pa se glavnici pridaja.

— Občespoštovani profesor gimnazijsko-humanitatni g. Janes Milharčič je 5. t. m. v Ipavi, kjer je največ stanoval, umrl. Tukaj v mestu je bilo vsem žal, da niso mogli ljubljennemu starčku — duhovnemu očetu znamenitega dela naših izobražencev — poslednje časti skazati.

— V kratkem se bodo začele priprave za *gazno svečavo* v Gorici. Družba, ki je to delo prevzela je *Porter in družniki*; inženir: Juli Quaglia.

Ogled po svetu.

Konferencija v Londonu, kamor od 25. aprila ves svet oči obrača, je do sedaj celo malo opravila. Premirje (ali prestanek vojske), ki je imelo 12. t. m. izteči, je bilo do 26. t. m. podaljšano. Važno na dalje je, da so vsi pooblastenci še precej edinih misli o tem, da to ne gre več, da bi se vse, krvavo pribojevane dežele danskemu kralju nazaj dale. Kar se tiče Holštajna, ni menda dvomiti, da se od Danije popolnoma odtrga, ali zastran Šlesviga se ne morejo pooblastenci, ali njih vlade, nič kaj porazumeti; eni hočejo večí, — drugi manjši del odcepiti. Kaj bo potem z odcepljenimi deželami, se tudi še prav ne ve. Napravilo se bode menda *posebno samosvojno vojsodstvo*; ali kdo mu bo vojvoda, to ni še določeno. Nar večí pravice do nekterih teh dežel ima neki vojvodič (princ) *Friderek VIII. Argustenburški*, ki se je bil že brž po smrti poprejšnjega kralja danskega (15. nov. lansk. leta) za pravega vojvoda oklical. (Poprej je živel kot privatnik na Pruskem). Ali, ker ima tudi carska rodovina ruska pravice do nekterih izmed omenjenih krajev, in je te svoje pravice velikovojvodski rodovini *oldenburški* prepustila, se bo zdaj tudi ta za novo vojsodstvo poganjala. Šlesvig-Holštajnci bi radi Avgustenburškega imeli; kaj konferencija

in zlasti Avstrija in Prusija k temu porečete, se še ne ve. Če se pa v Londonu do 26. t. m., bodi si vsaj o trdnem premirju, ali zastran odcepljenja šlesviških dežel in nove dansko-nemške meje ne zmenijo, se bo zopet vojska začela in sicer večidel po morji. — Razun tistih 2 fregat, ki ste se 9. maja pri Helgolandu z Danci bile, je prišlo 16. in 17. maja še 5 družih avstrijskih (naših) ladij v nemško morje; v kratkem se jim pridružijo menda še 3. — Naj novejši novica ki te dni zvonec nosi, je ta, da se snide-ta cesarja, naš in ruski, in pa kralj pruski. Naš in ruski prideta skupaj v Kisingenu (toplicah na Parskem); s pruskim kraljem pa se snide naš cesar v Karlovih Varih (Karlsbad) na Českem (Pemskem). S cesarjema in kraljem pridejo tudi njih prvi ministri. Pogovori, ki jih bodo imeli med sabo vladarji in ministri bojo gotovo važni. — Še nekaj imenitnega se je pretekli mesec v južno-vzhodnem delu Evrope godilo. Zad za našim Erdeljskim (Siebenbürgen) ste dve od l. 1859 pod enim dosmrtnim knezom (Gospodarjem) združeni, pa ne popolnoma samosvojni, ampak, kar se najviši oblasti tiče, Turku podložni deželi, *Moldavija in Valahija*. V teh, kakor v vseh deželah, ki jih ima v Evropi Turk, se že dalj časa važne reči pletejo. Gospodar moldavsko-valaški Aleksander Ivan I. Kuza je imel po kopitu družih dežel svoj državni zbor. Ali v zboru so imeli skor vso moč le boljari (žlahtniki), katerih štejejo 7 do 8 tavžent družin. Srednjih gospojških stanov ni tam skor nič; vso obrtnost (industrijo) imajo sploh le judje v rokah; kmetje so malo več ko sužni boljarjev, ker nimajo nič svojega in skor nikakih pravic. Nižji ljudstvo je sirovo in neomikano. Ker je velika gospoda v zboru gospodarjevi vladi v maršičem nagajala, je gospodar Kuza 14. maja t. l. zbor razpodil, in misli gledé novih volitev za v zbor in tudi v družih zadevah kmetom več pravic podeliti, da ne bodo žlahtniki toliko prevagavali. Ukazal je unidan-le vsemu ljudstvu glasovati, ali so mu te prenaredbe po volji, ali ne. Kmetje so vriskali, se ve da; le majhno število glasovavcov je dalo na znanje, da ni zadovoljno s tem, kar knez počinja. 5. t. m. je šel knez v Carigrad k sultanu (turškenu cesarju), da se z njim zastran teh reči pomeni. Sicer pa je treba vediti, da po moldavsko-valaških postavah l. 1858 danih, ni imel knez Aleksander pravice storiti, kar je storil. Kakošen kruh bo iz te moke, bomo videli prihodnjic. — Tam doli, konec jadranskega (tržaškega) morja je 7 otokov, ki jim *jonski* pravimo. Ti otoki, ob greškem bregu ležeči, so bili do sih mal samovlada (republika) pod angležkim varstvom; zdaj pa, kar je nekaj dni, spadajo *h greškemu kraljestvu*. — Iz Evrope prestopimo v *Ameriko*. Da je v zedinjenih državah severne Amerike že 3 leta vojska, smo v tem listu že omenili. Od 5. do 12. unega mesca (maja) so bilo strašne bitve; po 200 tavžent moč so se borilo na vsaki strani; mrtvih, ranjenih ali zgubljenih se šteje po 30-45 tavžent na vsaki strani, in vendar ni bilo prave zmage ne tu ne tam. — Cesar *mehikanški*, Maksimilijan, je zdaj že v svoji deželi. 18. ali 20. maja je imel stopiti (v Vera Kruci) na suho. Sprejemali ga bodo povsod s velikimi slavnostmi. Popotovanje po morji je bilo srečno. Sicer pa nimamo še gotovih novic o njegovem prihodu v Mehiko. — Slednjic naj pove-mo še to, da tudi v *Afriki* so homatije, ki dajajo Francozom še precej opraviti. Francozi imajo namreč v severni Afriki od leta 1833 10 tavzent [] milj sveta (3 milijone ljudi). Francoske posestva se kličejo *Algerija*. Proti vzhodu od Algerije je arabska država *Tunis*, ktere vladar se kliče *bej* (beg). Tu se je vnel zoper beja punt, ki sega tudi na Algérsko. Arabski rodovi namreč ne morejo trpeti evropskega gospostva, pa tudi pri njih lastnih bejih ne trpijo ničesar, kar po evropskih šegah diši, ali na kake take naprave meri, ki se z njih vero ne vjemajo. —

Nepričakovani zadržki so vzrok, da je prišel list še le 17. t. m. na sceilo. Vredn.

V imenu glavnega odbora, *Andrej Marušić*, odbornik, odgov. vrednik.

V Gorici, nat. Paternolli.